

Հարգելի լինի Զոհմաս Խրեմի կինը
Երբ քաղ օրանուր 7.12.
Սեփեյիկի պարա իջին բեղին 60
Այլ արդե 35
Սեփեյիկի բեղին րաշրա իջին 85
Այլ արդե 45
Բարա խճիկի պիգե այլա տիր
90 դրուշուգ բարա բույու 80
դրուշա գապուլ օրանուր
15 կլանկիք Գլանկ 60 բր. սըր.

ՄԵԶՄՈՒՄԷ

30 րոպա

ԱՒՊԱՐ

30 րոպա

ار اوغل تقسیم جادوسی نومرو 75
DIRECTION
DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAZ
Grand'Rue de Péra 65

Հարգելի լինի միջնակարգ խոստումներ իշին 8. ԹՕԼԱՑԵՍԱՆ միւրաճաթ օրանուր 1 Իտարիսանէ՝ Պէտղոսեան ճառագի քէպիտէ Ն. 65

ԱՄԻՅԱՆԷ 20 ՄԱՐՏ

ՄԵԶՄՈՒՄԷ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԸ

7.

«Ժողովրդեան նիւթական բարեւ
կեցութիւնն ընդարձակ տեղ մը գըտա-
նէ քրիստոնէական սիրոյ լայն վերար-
կունի ներքեւ: Ըգնողութիւնն (as-
celisme) բացի հողեւոր անկառուէն
որ մեզ պատուիրուած է ամենուր, ա-
ռանձնաշնորհումն է սակաւութիւնը
տրեւոյ: Կրօնն է բանականութիւն
միացած՝ տեսական մ'ունին, այն է
առողջ միտք յառողջ մարմին, և ա-
մեն բան որ կուգայ զնասեւ այս եր-
կուքէն միոյն, ինչի այն նօթութիւն
թէ հիւանդութիւն, աշխատութեան
չափազանցութիւն, զնասակար միջո-
ւորութէ վատաւորութիւնն, ճշ-
մարտ աստուածապաշտութիւնն պար-
տի լանալ զայն ջնջելու: Ընկերվա-
րականութեան (socialisme) ահաբե-
կի բառն, իւր առաջին մըման մէջ,
լուսահատութեան աղաղակն է առ-
կառանքէն: Երբ զիւր կը
ծանրանայ պանդոյր ձեռն ազահու-
թեան և անիրաւութեան: Այսպէս
իւր պահանջներէն շատերու հիմն
կը յենու կաթողիկէ աստուածաբա-
նութեան վրայ որ կուսուցանէ թէ
մարդկային ցեղն չպարտի ապրիւ ի
շահ փոքրամասնութեան մը, և թէ
անհատական սեպականութիւնն կը
լինի հասարակաց սեպականութիւն,
երբ անսուղութիւնն առ դուրս է:
«Ինչո՞ւ ուրեմն անէծք միայն ու-
նինք դարուս դէմ, իւր մարտու-
թիւններն և և թէ տեսնելով, իւր վրի-
պանաց մշտապէս ամբաստանու-
թեամբը զայն գրգռելով, երբեք
չտեսնելով ինչ որ կայ բարի, և իւր
սէնն եկեղեցւոյ դրաւելու համար ա-
մենհիգէ ազատ կացոյ ցանկելով զմեզ»
Բոլոր այս խորհրդածութիւնք քան-
չելի են ճշդութեամբ: Ժողովրդ միշտ
կը չափազանցեն ժամանակին գէ-
շութիւնը և ժողովրդոց յոռի տրա-
մադրութիւններն, որպէս զի կարեւ-
նան չքմեղանք մը գտնել իրենց ան-
գործութեան: Բարեբախտաբար այս
եղած չէ՝ երբեք Սուրբերու - այ-
սինքն ամենէն մեծ մարդերու-խոր-
հելու կերպը, խոշորագոյն, յոռի տը-
րամարդութիւնք, չարակամութիւնք,
խտաբարութիւնք, ամենազգի դըժ-
ուարութիւնք պատճառ մի եւս ե-
ղած են նոցա համար՝ կրկնապարտ-
կելու յոգնութիւն և ջանք, անձնուի-
րութիւն և եւանդ... Գեր. Այլընտ
կը շարունակէ. «Չեղ կը վերաբերի
ուրեմն կորուսանել այս դարը, կամ
ընել զայն անձնուէր և երախտագէտ

զաւակ Գրիստոսի կրօնին: Մեր դարն
մեծաբաժն կը ցանկայ այն պարզեւ-
ներուն զոր եկեղեցին միայն կրնայ
բաշխել: Իւր ներկայ ոյժերն և իւր
փառասիրութիւնք պատուեն են ե-
կեղեցւոյ աշխատութեան. քրիստո-
նէական աղեցցութիւններով բարձ-
րացած է զօրութեան այնպիսի առ-
տիճանի մը որ կը տեսնայ դեռ ա-
ւելի բարձր ճակատադրաց: Գրիստո-
սի կրօնն է որ զառաջինն հօծեց
յուսկն աշխարհի սրբազան բառերն
Գրիստութեան, եղբայրութեան, Ազա-
տութեան: Գրիստոսի կրօնն է որ
սեղմեց իւր արեւնոտ ծոցին վրայ
օրհասական մարդկութիւնն, զայն
տաքցուց աստուածային սիրոյ բոցե-
րով, նորա վերքերն պատեց և նո-
րա երակաց մէջ փչեց առողջութիւն
և կորով: Ուրեմն կրօնի օրհնակ ա-
ռաջնորդութեամբն է որ մարդկու-
թիւնն կրնայ դիմել կենաց ուղւոյն
վրայ՝ զէպ ի մեծագոյն ևս յառաջ-
դիմութիւն... Անկրօնութիւնն իստ-
փեղ զոյցաւ եկեղեցիէն, թաց յոյդ-
ցաւ իրեն այն իրականութիւնն
որ յիստեմ գոյութիւն ունենայ կեն-
դանի Աստուծոյ սեղաններէն հեռի:
Թո՞ղ լանն բոլոր այս աննման
մտածութիւններն ամեն անոնք որ
չեն դադարի ճամբարակել խոշոր և
մեծահնչուն բառերով: Եկեղեցւոյ
ո՞յժն և հարստութիւն՝ իւր իրակա-
նութիւնն են, իրականութիւնք գի-
տութեան, բարոյականի, կատարե-
լութեան, դիցապետութեան. և բոլոր
այս իրականութեանց դէմ ինչո՞վ կը
մաքառի անկրօնութիւնն, - բառերով
և բացաբանութեամբ միայն: ար-
դարեւ պարտութիւն մը եղած է եր-
բեք աւելի ամփոփել, աւելի նուա-
տացուցիչ...»

Եթէ կան տակաւին ժողովուրդներ
որք հեռի կ'ապրին այս աստուա-
ծային իրականութեանց աղբիւրէն,
պատճառն այն է որ զայն չեն ճա-
նաչեր ինչպէս որ է, այլ ինչպէս որ
իւր թշնամիք ուղած են ներկայա-
ցնել զայն յաճախ: «Գացէք, կը գո-
չէ ամեն ինչ յայն Թաւաթի, գացէք,
ապրելով սերտ համակրութեամբ
բազմութեան հետ որ կը տառապի,
ուսուցանելով նմա սէր, և ինչ որ
չատ աւելի հարկաւոր է նմա և շատ
աւելի հաղաւթիւտ, արդարութիւն:
Թո՞ղ դիմեայ աշխատութիւնն թէ
կրօնք պիտի պաշտպանէ զայն ընդ-
դէմ հարստահարութեան դրամա-
գըլոյն, և թո՞ղ դրամագըլուն
գիտնայ թէ իւր իրաւունքներն ըս-
տորապես աւելի են իւր պարտուց
լիւրի կատարման: Այն ատեն պի-
տի տաք աշխարհի նոր կրօնքն առ

որ կը բարձրանան իւր հաւատքն
և իւր մարդկանքներ, մարդկու-
թեան կրօնքն, դարուս կրօնքն,
որ պիտի լինի միշտ հին կրօնքն. ո-
րովհետեւ փոփոխութիւն չընեն բնաւ:
Աստուծոյ ճշմարտութեանց վրայ, իւ-
րեւ դանձապահ հանելով իւր գան-
ձէն նոր և հին բաները, և պիտի
տեսնէք թէ այս դարն պիտի նետ-
ուի եկեղեցւոյ դիմել, հաշակելով
զայն իւր ուսուցիչն և իւր թագու-
հին:

«Ճշմարտապէս, մարդկային պատ-
մութեան ամենէն մեծ թուականն,
և թէ ի բաց առնունք զայն որ վկայ
եղաւ Աստուծոյ դաւառեան երկրի
վրայ, մեր ժամանակն է: Մեզ անկ
է ունենալ իմաստութիւն, ունենալ
կորով տալու նմա ընկեղեցին իբրեւ
գերագոյն ուսուցիչ: Հոս տիեզե-
րահաշակ արքայախոյան կը չեղտէ
յաղութեան պայմանն, - հաւատ-
ճակիլ և գործել, առանց զանց ընե-
լու աղօթքի: Անոնք որ կը գործեն
առանց աղօթելու, ամուլ-չըսելու
համար զնասակար - գործունէութիւն
մը միայն կ'ունենան. և արդէն՝ քը-
րիստոնէական խօսքով՝ գործունէ-
ութիւն ալ չըստին այն, այլ մշտա-
տեւ շարժում մը միայն: Գոքարտա-
բար մե՞ծ է թիւն անոնց որք ինչ-
պէս կ'ըսեն վեհմայր բանախօս մը,
կը շարժին և կը կարծեն գործել:
«Il y en a qui s'agitent, et qui croi-
ent agir.» (1) Անաղթ գործունէ-
ութիւնն անձրեւ մ'է որ կը տեղայ
յորդաւատ ապառաժի վրայ. տարի-
ներէ իսկ վերջ բողբոջ մը չծիր հոն:
Սակայն աղօթքն ալ չպարտի արհա-
մարհել աշխատութիւնն, այլ գնա-
հատել զայն և միանալ նմա համա-
կրանք: «Պարտինք աղօթել և ան-
գրգռել լինել աղօթից մէջ, բայց
նաեւ աշխատիլ և անգրգռել լինել
աշխատութեան մէջ: Եթէ կ'աշխա-
տինք և չենք աղօթել, չպիտի ու-
նենանք Աստուծոյ օգնութիւնն և
անպատճառ պիտի վրիպինք: Բայց
պիտի վրիպինք նմանապէս եթէ
ծնրագիր մնանք, երբ պարտէինք
արագ լինել և յոռին, եթէ ամրա-
փակենք զմեզ սրբապաշտին մէջ, երբ
պարտէինք լինել մեծ ճանապարհաց
վրայ և հրապարակին վրայ:»

Եթէ այս երկու պարտքերէ միոյն
զանցառութիւնն դատապարտելի է
այնքան, ինչպէս պիտի կրնան ար-
դարանալ Աստուծոյ և մարդկութե-
ան առջև՝ նորա որք ո՞չ արարալայ-
րին մէջ» են և ո՞չ մեծ ճանապար-
հաց վրայ... Ն. Յ. Վ. Փ.

(1) Conférences de Notre-Dame de
Paris, par le R. P. Etourneau, 1898,

ՎԱՆ

Շատոնց ի վեր Գաղաքամիջի բը-
նակիչներէն շատեր գիտնելով առ մեր
Գեր. Առաջնորդն Հ. Անտոն Գ. Վ.
Ջնտոյեան, կը խնդրէին հոն ալ ե-
կեղեցի ու Դպրոց բանալ, և Հոյու-
ութեան խնամքն ու հովանաւորու-
թիւնը անդ եւս տարածել ու բոլոր
հոգեկան և աշխարհային հոգածու-
թեանց մասն ու բաժին հանել:

Ուստի այլ եւս պէտք էր զո՞հա-
ցում դալ առոնց հոգեղոյաց խնդ-
րուածքին ու շնորհալի առաջարկին:
Ըստ այնմ՝ ձեռնարկուեցաւ Գաղա-
քամիջի ճիշտ կեդրոնը՝ ամենէն յար-
մար և ամենէն պատշաճ, գուցէ այս
մասին միակ արժանաւորագոյն և գե-
ղեցկութեամբ ու հոյակապութեամբն
ալ միակ առաջնակարգ տունն ընտ-
րել և որոշել, - Պանիրեան գեր-
դաստանի սեպական կալուածք: Եւ
սիրով ու հաճութեամբ հաճեցնել
կալուածատէրը:

Արդ՝ պէտք եղած պատրաստու-
թիւնք և կարգադրութիւնք ձեռք
առնուեցան և ի գլուխ հանուեցան՝
ու եկեղեցի Ս. Մատթան շինութիւնն
ըստ պահանջից աւարտեցաւ: Բարե-
կենդանի հինգ շաբթի (փետր. 25ին)
առաւօտ՝ նշանաւոր իւր օրուան տօ-
նախմբութեամբ այլ եւս նոր մատ-
րան մէջ Ս. Պատարագ մատուցանել
որոշուեցաւ: Առջի իրիկուրէն Ն.
Հայրութիւն Գեր. Առաջնորդ Անտոն
Վ. Այդեստանի Առաջնորդարանէն
իջաւ քաղաքն ընդ իւր ունենալով
Հ. Յակոբ Վ. Տէր Մկրտիչեան և Տ.
Սարգիս Հայրը, և հիւրընկալուեցաւ
նոյն Պանիրեանց Գաղաքէֆի կող-
մէն նորա անձնական բնակարանը:

Առաւօտ հասան Գոմիսիկեան Որ-
բանոցի տանուց երաժիշտ մասը՝
հանդերձ իւրեանց ուսուցիչ Գ. Ար-
շաւիրիւ: Եւ ժողովուրդն հետզհետէ
խռնուել կը սկսէր հոն: Նմանապէս
ներկայ գտնուելու եկան և Գոմի-
սիկեան Վերապ. Հայրք: Պատարագ
գամատոյցն եղաւ ինքը Գեր. Հ. Ան-
տոն՝ Չայնաւոր-Հանդիսաւոր կերպիւ:
Նախապէս օրուան շարական իւր սա-
րօքն երգուելէ յետոյ՝ Ս. Պատարագին
արարողութիւնն սկսաւ և մեծաւ շը-
քեղութեամբ վերջացաւ:

Գաղաքամիջի Մատթան քովը
պատրաստութիւն տեսնուած է բա-
նալ և երկսեռ վարժարան, որ թեր-
եւս առաջիկայ շաբթու կարենանք
և անոր բացումն տեսնել:

Են. առաւօտ՝ Գեր. Հ. Անտոն
խօսեց նաեւ շատ իմաստալից ու հըմ-
տալից քաղոյ մը՝ ոյր առթիւ աւե-
լի մանրամասն յաջորդիւ:

Վան, 1 Մարտ 1899

ԱՍՏՈՒԱԾԱՍՏՈՒՐ

(Շարունակութիւն եւ զերջ)

Բայց ո՛չ Ս. Հայրերուն անէմքները ,
ո՛չ բարոյագէտ իմաստասէրներու մէջտեղ
բերած փառսերը կարող եղան ժողովուր-
դին թափերասիրութիւնը բոլորովին նըս-

Թե՛ վճիթդ էֆօ, գալէմի մէջը իւր սէր
խալիֆէն ի կենէ՛ն՝ Պապը Ալի իսթիլար
օտաւար մուալլինը բերնոյն իստապէ՛
էֆ, Պապը Ալի իսթիլարէ օտաւար
մուալլին ի կենէ՛ն՝ Թապիլիսէ՛ն ժաւա-
րիկէն ժաւալի իսթիլարի մուալլինի Սթաւրաքի էֆէն-
տի, Պրիւսէլ պաշ շէհադէնտէր ի կենէ՛ն
սի զանչընը ի կենէ՛ն՝ Բոլ Շալլար էֆօ,
Հալէպ վիլայէթի ժէնըրալի վէրս-
թա պաշ միւստիքիէն ի կենէ՛ն՝ Եանիս
պաշ միւստիքի սապըգը Ալի Բիշա էֆօ,
Մէսինա շէհադէնտէր ի կենէ՛ն՝ վէրս-
թա ժաւալիստ պուլունան Հրանտ պէյ
թապիսէն-Էրչուրմ վիլայէթի իստէ Թիւ-
շան զայմադարմըլը՝ Թօրթօմ զայ-
մադարմը Շէվքէթ էֆօ, Թօրթօմ
զայմադարմըլը՝ Տիւստիքի զայմադար-
մը Շիւքրի էֆօ, Ենի, Տիւստիքի զայմա-
դարմըլը՝ Մէքմէպի Միւսթէ մէշ-
զուրըրնտան վէ Հալէպ վիլայէթի
մահէթիէն մէմուր Պէտի Եուր պէ-
յէ, Ատիւն վէ Մէզաճիպ նէշարիի
հէվալէ միւստիքիէն Պէյօղլու պի-
տաէն ժաւալիստ մահաբնտան իպ-
րահիմ պէյէ, Ատանա վիլայէթի մէր-
քէզ պիտո, մահաբնտան հէզա Բիտա,
սէթիլ՝ Եանիս մէրքէզ պիտո, մահ-
քէմէսի միւստ, ում՝ մուալլինի ին-
սան պէյէ, Թօզատ պիտո, մահաբն-
տի միւստ, ում՝ մուալլին ի կենէ՛ն՝
մուալլին օտաւարը Ահմէտ Նէշաթ էֆ-
էն ժէֆվիզ. Այտըն շրմէնարֆէրի
գօմիսէրի Վրօպէշվաքի էֆօ, Ենի
սանիսի, Թէնըրաք վէ Բօսթա նէ-
շարէթի սիւնըլ զալէմի միւսթիլի
Հալիպ պէյէ սանիսի միւսթիլի
Բիւթիպէթի ժէվէն. Եանիս, Թը-
րապիկոսն, Հալէպ վէ Տիւստիքի վի-
լայէթի ժէթի զաբու քէթիլիստ ի կենէ՛ն
Նիք պէյ իւլ Ամէտիլ Տիւլանը Հիւ-
մահուս օտաւար ի կենէ՛ն՝ Փաշուրնտան Եու-
րէտտի Ֆէրուս պէյէ Չնճի Մէն,
Ալմանիս իմրէրաթօրընըն եալիք
հարալը միւսթալ Հանցէ ֆօն Դրանս-
քիէն Ահմէտ, Ալման զապիթէթի
տէն միւսթալ Մ. Սթուրցան Յիւս-
ճիւ Մէն, վէ Ալմա սէֆարէթի կեն-
տիկէր պազը մէմուր լարնա միւս-
թիլիֆ Նիշանլար, Տիւստիքի ումիսթի
իւլ Տէրիսաատէթ վէ Մէլանիք ի-
թիսաք իսթիլար մէճիլիպէրի Բիսթի
գօմիստան Մ. Պէթէնէն Ահմէտ, Օս-
մանը պանդապընըն Մէլանիք իւ-
սթիլ միւսթիլ Մ. Սաադա Յիւս-
ճիւ Օսմ. վէ Պանգը մէմուր իւսթիլ
լանիքտէ պուլունան միւսթիլ Մ.
Սալմա Չնճի Մէն, Բէճի մէրքէզի-
տարէսի սէր մուհասիպի Մ. Լօպար-
տօսան Յիւսճիւ Օսմ. վէ մուհաթալ
միւսթիլ Մ. Փրանտուս Դօրթէն Յիւս-
ճիւ Մէն, Խարիճի նէշարէթի մու-
հասիպէ գալէմի սէր իսթիլիսի Խա-
չիկ էֆօ, Չնճի Մէճիսի, Պէճիք
թէպապտընտան վէ մէշուր մուսթի-
գիլիստապտան Պրիւսէլ մուսթի-
տար իւլ Ֆիւրուրն մուսթիլ Մ. Սէ-
զար Թօմասն Յիւսճիւ, Գուտը շէ-
րիֆ լալիս մահաթիլը ժապիլի
Տը. Սալիպսիւնէն Կիւնճի Մէճիսի
Պրիւսէլ Տէրիսաատէթ Մ. Օսմ. կազ
Պրիւսէլ մէճիլիսի իտարէսի ապա-
տան Մ. Ժ. Ժադօպէ իւլ չիւրէթի
Տէրիսաատէթ միւսթիլ Մ. Էթիկ
Փրանգօսն Յիւսճիւ Օսմ. վէ զէն-
ճիւնէն Չնճի Տէֆազաթի Նիշանլար
Չէթիսէն սէֆէրի Նիշան Ֆէվիլ Բա-
շա իւլ սէֆարէթի Ահմէտ վէ Չնճի
քաթիլիպէթի Եուսն մուհաթալ
միտալնաք, Պրուստա Բազար քէն
Եիւ տախիլիստ Սօլլօղլի Հալի
Մարտիքոս աղանա Մէշան միտալ-
նաք ի իստան պուլլուրն յուր

29

ի վերադարձնելու իրավունք ունենալով, զոր համար ինքինս
 իմանալով եղբայրացիներս մեզ հետ միասին, Գոհա-
 բնություն պիտի սիրվարկ թիւթխուրմէն պաշ-
 տատի։

[Տեսչական]

[illegible]

Իրարի, զէ պիտէ գտնարի, պատշէնէ վրիտաք զան
ալիսինէ պիտի ըլլանք, ասիւալ Պիթ:

[Faint, illegible handwritten notes or bleed-through from the reverse side.]

